

1.	ПРЕПОРУКА	Успоставити јавни регистар меница и овлашћења које је дужник дао својој банци и свом повериоцу за принудну наплату
Регулаторно тело (надлежно за спровођење)	Народна банка Србије;	
Пропис који треба изменити и/или допунити	1) Закон о платном промету („Службени лист СРЈ“, бр. 3/02 и 5/03 и „Службени гласник РС“, бр. 43/04 и 62/06); 2) Одлука о начину спровођења принудне наплате с рачуна клијента („Службени гласник РС“, бр. 58/04, 116/04, 122/04, 109/05, 8/06, 42/06, 67/06, 69/06, 71/07 и 27/09); 3) Инструкције о поступању Народне банке Србије по извршним решењима, хартијама од вредности, меницама и овлашћењима по којима је дужник банка, Г. бр. 541 од 25. јануара 2006. године.	
Начин спровођења	Подношење Влади Нацрта закона о изменама и допунама Закона о платном промету, усвајање Одлуке о изменама и допунама Одлуке о начину спровођења принудне наплате с рачуна клијента, као и измена Инструкције о поступању Народне банке Србије по извршним решењима, хартијама од вредности, меницама и овлашћењима по којима је дужник банка, у циљу успостављања јавног регистра меница и овлашћења.	
Рок за спровођење	30. јун 2010. године	
Предлагач препоруке	1) Анонимни предлагач 2) Центар за развој предузетничког друштва, Београд	

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

КРАТАК ОПИС ПРОБЛЕМА

Повериоци нису у стању да установе број меница и суму на коју оне гласе а које у основи као обезбеђење имају новац на дужниковом рачуну. Ова околност доводи до тога да је прави бонитет дужника непознат. Тиме се (1) значајно смањује употребна вредност меница као средства обезбеђења и умањује могућност поверилаца да прилагоде кредитне услове узимајући у обзир премију ризика која узима у обзир и издате менице, (2) креирају подстицаји да дужник емитује превелик број меница.

Наведени проблем у комбинацији са начином вршења принудне наплате доводи до високог степена неликвидности привредних субјеката. Наиме, принудна наплата потраживања спроводи се по прописаном редоследу приоритета. Након принудне наплате потраживања по основу јавних прихода и извршних судских решења, других извршних наслова и законских овлашћења, врши се принудна наплата на основу доспелих хартија од вредности, меница или овлашћења које је дужник дао својој банци и свом повериоцу – према времену пријема. Овакав редослед приоритета у комбинацији са немогућношћу координације поверилаца и чињеницом да већина зајмова и кредита у Србији има клаузулу која омогућава превремену наплату ствара подстицаје за утрку поверилаца у циљу блокаде рачуна. Оваква ситуација у пракси ствара правну и финансијску несигурност и онемогућава координиран наступ поверилаца и реструктурирање дугова. Такође, блокада дужниковог рачуна, у зависности од значаја дужника, може да стоври ланчану реакцију, чиме доприноси системском повећању неликвидности, блокади рачуна других предузећа.

ПОЗИТИВНИ ЕФЕКТИ – УШТЕДЕ

- 1) већи проценат наплате потраживања;
- 2) већа ликвидност, односно солвентност привреде;
- 3) већи степен финансијске дисциплине;
- 4) виши степен правне и економско-финансијске сигурности;
- 5) већи обим промета и протока финансијских средстава;
- 6) увођење реда у финансијске токове;
- 7) прецизни показатељи у погледу принудних наплата потраживања.

ДЕТАЉНО ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Битна одредница тржишта кредита у Србији је широка распрострањеност меница као средства обезбеђења, било да се у улози повериоца јављају банке, добављачи или да је реч о другим облицима кредитних односа. На основу меница, повериоци могу да блокирају рачуне дужника у доцњи, при чему се блокада рачуна врши преко одељења НБС које се стара о принудној наплати. Блокада рачуна се спроводи веома брзо и истовремено се примењује на све рачуне дужника, омогућајући повериоцима да се у случају када дужник има новац на рачуну релативно брзо намире. Када средства на рачуну нису довољна за намирење поверилаца, рачуни остају у блокади, при чему она понекад траје и годинама, све докле се повериоци не намире, односно не повуку захтев за блокадом рачуна, или све докле се не покрене стечајни поступак. Поред тог рачуни привредног субјекта могу бити блокирани и од стране пореских органа по основу неизмирених пореских обавеза.

Привреду Републике Србије карактеришу висок степен несигурности и незадовољавајући проценат у наплати потраживања, заробљена финансијска средства због тога што субјекти у тржишним трансакцијама не плаћају своје обавезе и великост, односно (постојећа и претећа) инсолвентност, те смањена финансијска дисциплина, са великим бројем рачуна привредних субјеката блокираних у поступку принудне наплате потраживања активирањем доспеле менице ради наплате потраживања, при чему, како је то напред наведено, прво на принудну наплату долазе потраживања по основу јавних прихода и извршних судских решења, других извршних наслова и законских овлашћења, а потраживања по основу доспелих (непротестованих) меница тек као терцијарна, и то редоследом према времену пријема. Наиме, број привредних субјеката чији су рачуни, због ненамирених новчаних обавеза, блокирани у последњих годину дана увећан је за 13.500, тако да према подацима Народне банке Србије - Дирекција за регистре и принудну наплату Крагујевац у Републици Србији је у септембру 2009. године било 63.073 привредна субјекта са блокираним рачунима, с тим да број рачуна привредних субјеката од септембра 2008. године расте за по 1.000 месечно, а износ дугова ових привредних субјеката порастао је за месец дана за десет милијарди динара. Међу блокираним привредним субјектима има 122 велика предузећа, са укупним износом блокаде од око 50 милијарди динара, 531 средња предузећа, са износом дуга од око 70 милијарди динара, 14.782 мала предузећа, са износом дуга од 92,3 милијарде динара, 24.232 предузетника, са износом од 11 милијарди динара и 14.647 спортских организација, фондова и фондација, месних заједница, школа, здравствених установа, синдиката, са износом дуга од око 7,5 милијарди динара.

Број блокираних рачуна у Републици Србији

Подаци показују да је свако двадесето привредно друштво и сваки петнаести предузетник власник блокираног рачуна, а да су дуже од годину дана блокирани рачуни 41.277 привредних субјеката. Према истраживањима, просечно време наплате потраживања у фебруару 2009. године било је 120 дана, а у септембру 2009. године 180 дана. При томе, како је то наведено, у оквиру наплате потраживања на основу доспелих хартија од вредности, меница или овлашћења које је дужник дао својој банци и свом повериоцу примењује се начело приоритета у пријему, то јест принудна наплата с рачуна клијента врши се са свих рачуна клијента код банака на којима он има средства према времену пријема налога повериоца на основу доспелих хартија од вредности, меница или овлашћења које је дужник дао својој банци и свом повериоцу. Међутим, овакав начин уређења редоследа принудне наплате изазвао је у пракси правну и економско-финансијску несигурност, с обзиром да је дошло до појаве да повериоци са малим износима потраживања, често несразмерно малим у односу на повериоце са већим, односно високим износима потраживања, поднесу хартије од вредности, менице или овлашћења пре поверилаца са већим, односно високим износима потраживања и тиме наруше кредибилитет одређеног дужника, као и начело правичности и еквивалентности. На овај начин, додатно се повећава великвидност, односно (постојећа и претећа) инсолвентност привреде у Републици Србији.

<p>У циљу решавања овог проблема, неопходно је успоставити регистар меница и овлашћења које је дужник дао повериоцима, као јавни регистар, доступним у сваком тренутку свим заинтересованим лицима. У том смислу, потребно је Законом о платном промету и пратећом регулативом уредити да свака меница има одређену вредност (суму) и да повериоци могу у принудној наплати потраживања да користе само оне менице које су уписане у овом регистру. Регистар је могуће установити у оквиру НБС или на основу Кредитног бироа Удружења банака, при чему би информације о издатим меницама биле саставни део дужниковог кредитног извештаја.</p>
--